

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput X. Idem a Palentin. & b Burgen. Episcopis, & Abbati de Morismundo
Cistercien. Ordinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

probat Vicecomes lib. 5. de ritibus Baptismi, cap. 34. & expressius D. Dionysius de ecclesiast. hierarch. cap. de baptismo, ibi: Ducunt ad hierarcham: is cum virum unguento quod maxime divinos efficit, insignivit, Eucharistiæq. vim maximam habet perfectiende, sanctitatis participem esse pronunciat. Severus Alexandrinus de baptismo, ibi: Elevant baptizatos ad altare, eisque dant Mysteria, Eucharistiam, & fertis coronat eos sacerdos. Hugo Victorinus lib. 1. de sacram. cap. 20. ibi: Exinde datur baptizato ve-

stis candi lasad ultimum datur cereus ardens: omnibus iis novus homo in utero matris Ecclesia inchoatur, provehitur, consummatur, & universitati Ecclesie aggregatur. Illustrant Vicecomes d. c. 24. c. duob. sequentibus, Briffonius in l. die Dominico, C. de spectac. e Festivitatibus. Videlicet in tribus festivitatibus Paschalibus, & feria 5. Cœnæ Domini, cap. si non frequentius, cap. in corona, de consec. dist. 2. Concil. Aquisgran. can. 22. Illustrat Mendoza lib. 1. Concil. Illiber. cap. 6. ubi etiam id notavi.

CAPUT IX.

Idem E. tit. sancti Laurent. in Lucina presbytero ^a Card. Ap. Sed. Legato.

Officij: Et infra: Significasti nobis præterea, quandam mulierem in pœnitentiâ fuisse confessam, quod timens, ne viri possessio devolveretur ad alios, inducta cujusdam consilio veneficæ mulieris, quarundam herbarum quotidie succum portabat, & sic ejus venter intumuit, & inde gravidam se ostendens, tandem sibi partum supposuit alienum; timensque maritum, non vult illud facinus ipsi detegere, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse suam. Quoniam igitur per nostras postulas literas edoceri, utrum ei hac fraude durante sit pœnitentiâ injungenda? inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod sicut mulieri, quæ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est pœnitentiâ deneganda; ita neque illi debet pœnitentiâ denegari, maxime si per alios, intelligas ^b alienos, ad quos timeat possessionem viri devolvi; sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet injungi.

NOTÆ.

- ^a Cardinali.] Ita etiam legitur in cap. 2. hoc tit. in 3. collect. & in cap. officij, de elect. cap. officij de testam. ubi extant aliæ partes hujus decretalis, ubi jam notavi.
- ^b Alienos.] Ut alienus pro alio in l. 3. de rei vindic. & alius pro alieno in l. famosis 7. ff. ad leg. Jul. majest. ex D. Augustino, & Plauto illustravit Cujacius lib. 22. Digest. Jul. in l. 5. ff. de novi oper. nunc.

cap. 18. quest. 4. ideo mulier, quæ partum supposuit, aut ex adulterio filium procreavit, non tenetur marito id revelare cum aperto periculo vitæ, & jactura honoris, ut probant Covar. in regula peccatum, 1. par. de R. l. in 6. Sylvester in summa, verbo Adulterium, quest. 31. Sotus de iustitia lib. 4. quest. 7. art. 2. Balboa in cap. 1. de except. num. 41. Fornerius lib. 6. rer. quotid. cap. 16. Diana part. 11. tract. 2. resol. 33. & tract. 6. resol. 5. qui varios casus forenses, & quotidianos resolvit, etsi dissentiat Mancinus lib. 2. genial. cap. 116. Unde rectè decrevit Innocent. III. in præfenti audiendam esse confessionem illius mulieris, quæ partum supposuit, vel adulterium perpetravit, & non vult id detegere marito, etsi agnoscat partum suppositum, vel filium adulterinum ad ejus hæreditatem vocari.

COMMENTARIUM.

- ² Cum nemo teneatur se prodere cum vitæ aut famæ jactura, & detrimento, ut probant Gihalinus de censur. disquisit. 2. q. 5. confect. 6. Bronchorst cent. 2. assert. 60. Prado tom. 2. Theolog. Mor.

CAPUT X.

Idem ^a Palentin. & ^b Burgen. Episcopis, & Abbati de Morismundo Cisterciens. Ordinis.

NOva quædam nuper, de quibus miramur non modicum, nostris sunt auribus intimata, quod Abbatissæ videlicet in Burgen. & Palentin. diocesis constitutæ moniales proprias ^c benedicunt, ipsarumque ^d confessiones criminalium audiunt, & legentes Evangelium præsumunt publicè prædicare. Cum igitur id absonum sit pariter, & absurdum, nec à nobis aliquatenus sustinendum: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ne id de cætero fiat, auctoritate curetis Apostolica firmiter inhibere. Quia licet Beatissima Virgo ^e Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis Dominus claves regni cælorum commisit. Datum Later. idibus Decembris, anno XIII.

NOTÆ.

- I. ^a **Palentina.**] Ita restituenda est inscriptio cum litera hujus textus ex ipsis epistolis Innocentij III. editis à Boschetto *lib. 1. registr. 13. epistol. 287.* cum valde corrupta sit tam in hac sexta, quam in quarta collectione: nec felicius Bosquetus in *notis ad epistol. 184.* motus ex eo, quod Abbatia Morismundi est in Lombardia, nec aliqua hujus nominis reperitur in diocesis Burgensi, & Palentina, credit legendum esse *Palentin. & Brixian. Episcopis, & Abbati de Arnide Cisterciensis Ordinis.* Nam præterquam quod literæ textus repugnat talis inscriptio, siquidem in eo expressè agitur de monasteriis Burgensis, & Palentinæ diocesis, in dicto Registro epistolarum extat inscriptio prout in præfenti transcribitur, quam & tueri, ac defendit Manrique *tom. 3. annal. Cisterc. anno 1210.* Nec interest, quod Abbatia Morismundensis, de qua egi in *cap. cum veteri, 52. de elect.* non sit in his partibus Castellæ; quare credit Bosquetus, non posse præsentem epistolam dirigi Episcopis Palentino, & Burgensi, simulque Abbati Morismundi. Nam sciendum est, Guidoneam Abbatem Morismundi profectum fuisse in Hispaniam anno 1210. ut refert idem Manrique *tom. 1. annal. Cisterc. in serie Abbatum Morismundi, num. 17.* Vnde cum in Hispania reperiretur, potuit Innocentius III. illi cum aliis Prælati committere præfentis causæ cognitionem. De Palentina, & Burgensi diocesis jam nonnulla adduxi in *capite Coram, de in integr. restit.*
2. ^b **Burgensi.**] Textum hunc refert Manrique *dict. anno 1210. cap. 5. num. 10.* ad Regale Monasterium Guldenle, quod Alfonso VIII. seu IX. Rex Castellæ cognominatus *el Bueno*, construxit ad Huelgas prope Burgos anno 1187. vulgò dictum, *las Guelgas de Burgos*: ex structura, doctæ, majestate, & imperio percelebre, veluti in ostensionem potentæ Regiæ constructum, præest aliis XII. monasteriis sanctimonialium in diversis Hispaniæ partibus constructis, de quibus forsitan in præfenti agit Innoc. Nec tantum præest ejus Abbatissa monialibus ipsis, verum & regularibus conversis, hospitalariis, & cappellanis, in quibus supra omnem Ecclesiæ morem jurisdictionem in collatione beneficiorum, approbatione confessoriorum, & similibus juribus exercet, ut doctè & fuse probat amicus noster F. Michaël de Fuentes Academiæ nostræ perdoctus Cathedralis vespertinæ Moderator, in *discursu Theolog. morali pro defensione jurisdictionis quasi Episcopalis Abbatissæ hujus monasterij.*
3. ^c **Benedicunt.**] Quod alienum est à sexu femineo, & prohibitum ab Ecclesiæ Patribus; nam Eutychianus Pontifex, ut refert Gratianus in *cap. statimus 3. 20. quest. 2.* Abbatissas viduas, vel virgines velare præsumentes canonicis judicio subicit: quod iisdem ferè verbis statuitur in Concilio Parisiensi sub Ludovico, & Lothario *lib. 1. cap. 43.* ibi: *Invenimus, quod quedam Abbatissa, & cetera sanctimonialia, non solum viduas, sed etiam virgines puellas velare solite sint. Quod quantum sexui femineo illicitum, & à religione sit alienum, omnis, qui sanum sapit, facile advertit.* Concil. Aquilgran. *cap. 76.* Carolus Magnus *lib. 1. leg. Franc. cap. 16.* ibi: *Auditum est, aliquas Abbatissas contra morem sanctæ Dei Ecclesiæ benedictiones cum manus impositione, & signaculo S. Crucis super capite virorum dare, nec non & velare virgines cum be-*

nedictione Sacerdotali; quod omnino vos sanctissimi Patres in vestris parochiis interdicendum esse sciote. Ratio est, quia Ecclesiæ non admittit sexum sequiorem à ulla functione publicam manantem à potestate clavium, cujusmodi est facultas publicè benedicendi, Tamburinus *de jure Abbatiss. disp. 3. 2. quest. 11.* Quomodo ergo mulieri concederet Ecclesiæ, quam publicè ne loqui quidem admittit; itaque Clemens Rom. Pont. *lib. 8. constit. cap. 28.* benedictionem, de qua agimus; negat diaconillis; benedictionem tamen privatam, nec nisi à bene precantis mulieris orationibus nitam, non est cur negatam velimus Abbatissæ respectu suarum monialium; sive sanctæ crucis alicui feminae respectu personarum non sacrarum, aut altarum rerum; sic etiam S. Monegundis apud Gregor. Turon. in *vitis Patrum, cap. 19.* oleum, & litem benedixit ad usum ægorum post suum obitum, S. Genovefa, oleum benedixit, quo surdum, & claudum, & cæcum à nativitate liberatos in commodis præstitit, S. Hildegardis, & S. Lioba, hæc varios ægros, illa epilepticum adhibita consignatione sanos effecerunt. Refert Theophilus Raynaud. *tom. 16. in Heteroel. spirit. part. 2. fol. 219. punct. 2.*

d **Confessione.**] Hoc prorsus in auditum est in Ecclesiæ, cum hoc ad officium presbyterorum spectet, immò, ut ait Epiphanius *lib. 3. adversus hæreses, hæres. 79. num. 2.* nunquam ex quo mundus conditus est, mulier functa fuit sacerdotio, *Mulier in administratione gratiæ Dei non habet locum*: scribit creditus Ambrosius in *cap. 16. D. Paul. ad Rom. D. Ildorus lib. 2. de officiis, cap. 17.* ibi: *In gradibus, vel officiis ecclesiasticis feminis nulla munia præscribuntur; namque non permittitur eis in Ecclesiæ loqui, vel docere sed nec tingere, nec offerre. Tertul. de velandis virginibus cap. 9.* immò ratione sexus incapax omnino sacræ ordinationis totum est, ut probant latè Hallerius *de sacris elect. 2. part. sect. 4. §. 2. & de hierarch. eccles. fol. 161.* Barboia *de potest. Episcopi alleg. 10.* Cælar *de Eccles. Hierarch. disp. 8. §. 2.* licet in diaconillis plerumque cooperari, & eligi nonnunquam legamus in veteribus Ecclesiæ canonibus, de quibus accipiendus est textus in canone 48. Synodi 6. illis verbis: *Uxor ejus, qui ad Episcopalem dignitatem promotus est, communis viri consensu prius separata, postquam in Episcopum ordinatus est, ac consecratus, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione exstructum, & Episcopi providentia fructur, sin autem digna visa fuerit, etiam ad Diaconatus dignitatem provehetur.* Licet aliquando error ille in mentes illius sexus irreperit, ut Abbatissæ subditarum monialium audiendi confessiones licentiam ab Episcopo peterent, ut refert Balsamon in *responsis ad interrogat. 34.* ubi respondet, quod cum Abbas non sacratus, id est ordinatus, quantumlibet id jubeat, & permittat Episcopus, audire non possit; multò minus audit Abbatissa.

e **Virgo Maria.**] B. Epiphanius *lib. 3. hæres. 79.* quæ est Collyridanorum, eodem utitur argumento, disputans in novum mulierularum inventum, quæ Deiparam Virginem adorabant, solenni ritu panem in eius nomen offerentes, nullam unquam mulierem sacerdotale officium exercuisse rectè probans, ait: *Si mulieribus præceptum esset sacrificare Deo, aut regulare quicquam operari in Ecclesiæ, oportebat magis Mariam ipsam sacrificium perficere in novo Testamento, quæ digna facta est suscipere in propriis finibus universorum Regem Deum.*

Deum celestem filium Dei cuius uterus templum factum est, ac in domicilium ad Domini in carne dispensationem per Dei benignitatem, & admirandam mysterium preparatus est. At non complacuit, sed nec baptismum dare conceditum est, alioqui potuisset Christus ab ipsa baptizari potius quam à Joanne. Unde omnia sacra munera, quæ ordinem sacramentalem supponunt, profusè invalidè à muliere obiri probat Theophilus tom. 12. de sobria frequent. mul. fol. 297. itaque Gnosticos exposcit sanctus Irenæus lib. 1. c. 9. quòd ad feminas potestatem conficiendæ divinæ Eucharistiæ diffunderent. Id quod Pepuciani quoque se-

cerunt, & Lutherus ut erat mulierosus, renovare tentavit, referente ac reiiciente Alphonso à Castro adversus hereses verbo mulier: quæ incapacitas non oritur aliunde, quàm ex divina institutione. Quare merito Theophilus ubi supra, reprehendit Franciscum Georgium tom. 4. problem. 450 qui inde eam incapacitatem derivare vult, quòd mulier careat ea portione divinitatis, quæ in viro reperitur; secundum quam portionem vir expressam Dei gerit imaginem, mulier non item.

Quæ ad præsens commentarium spectant, pendenda sunt ex traditis in c. dilecta, de major. & obed.

CAPUT XI.

a Idem.

Quod in te. Et infra: Verum quoniam à quibusdam intelleximus dubitari, utrum clericis, & laicis dandum sit viaticum in extremis, & inunctio imponenda, & cum aliis sacramentis indulgenda sit decedentibus sepultura? Utrum etiam in conventualibus Ecclesiis demissa voce, januis clausis, interdictis exclusis, divina possint officia celebrari? Similiter an suscipientibus signum Crucis & Sanctorum limina visitantibus, sit poenitentia injungenda? Ambiguitatem hujusmodi de dubitantium cordibus volumus amputare. In illo enim verbo, per quod poenitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod verè poenitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum etiam decedentibus denegetur. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus tam unctio, quàm ecclesiastica sepultura; concedimus tamen ex gratia, ut clerici decedentes, qui tamen servaverunt interdictum, in cæmeterio Ecclesiæ sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum silentio tumulentur; & in conventualibus Ecclesiis bini, & bini, vel simul tres horas canonicas valeant legere potius, quàm cantare, januis clausis, interdictis exclusis, & voce ita demissa, quod exterius non possint audiri: cum & regularibus secundum privilegium Sedis Apostolicæ sit indultum, ut cum generale interdictum terra fuerit, liceat eis januis clausis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce celebrare divina. Recipientibus autem signum crucis non negamus, quominus cum eis ob reverentiam Crucifixi poenitentia, cum postulaverint, injungatur. Quod & alii peregrinis potest misericorditer indulgeri.

NOTÆ.

- I. ^a Idem.] Ita etiam legitur in quarta collectio-
ne sub hoc tit. cap. 5. nullibi tamen exprimitur cui rescribat Innocentius, nec inter ejus epistolae editas à Sirleto, & Bosqueto reperitur textus hic.

COMMENTARIUM.

2. DE origine, & progressu interdicti ecclesiastici egi in cap. cum inter, de consuet. de divisione verò, & personis à quibus profertur potest hæc censura, ac de causis, ob quas imponi potest, egi in cap. quasi vult 2. de his que sunt à majori. Quare in præsentem tantum de effectibus hujus censure agendum est, pro expositione præsentis textus, & aliorum, qui nisi servata temporum serie referantur, profusè contrarij videntur. Et sciendum est, olim tempore interdicti omnia sacramenta conferri prohiberi, exceptis baptismo, & morientium poenitentia, ut refert Oldericus monachus in Concilio Bituricensi. Quæ prohibitio duravit usque ad Alex. III. ut constat ex c. non est vobis, de sponsal. Sed sequentibus annis hujus censure effectus valde remissi fuerunt: siquidem Innocentius III. hujus textus author permisit sacramentum Confirmationis etiam

D. D. Gonzal in Decretal. Tom. V.

tempore interdicti administrare, c. responsio, de sent. excom. ex quo deducunt Doctores, solenniter posse hoc sacramentum conferri tempore interdicti. Circa ministrantem verò, & ipsum recipientem communiter distinguunt, ita ut si sint specialiter, & personaliter interdicti, non possint nec conferre, nec illud recipere; secus verò si generaliter, aut localiter interdicti sint. Etiam permisit Episcopis semel in anno in Ecclesia interdicta celebrare, cap. quia nonnulli, de privil. quod etiam privilegio concessum fuerat Templariis in cap. cum & plantare, §. quod si, de privil. Etiam permisit semel in hebdomada prædicare, dict. c. responsio. Præterea concessit in præsentem textu clericis interdictum servantibus, ut possint sepeliri in cæmeterio sine psalmis, ac pulsatione campanarum; & etiam, ut in Ecclesiis conventualibus bini, & bini possint horas canonicas, exclusis excommunicatis ita cantare, ut exterius audiri nequeant. Item concessit viaticum dari decedentibus, quod à DD. protractum est ad damnatos ultimo supplicio; navigantes, & mulieres prægnantes, cum in periculo mortis sint. Gregorius IX. etiam permisit, ut semel in hebdomada sacrificium Missæ celebrari possit causâ renovandi Eucharistiæ, cap. permittimus, de sent. excom. & tunc necessitate urgente potest admitti laicus ut minister. Diana part. 10. tract. 5.

B b b

resol. 87.